
PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU 22 CHWEFROR 2018

YN BRESENNOL:

Y CYNGHORWYR: Stephen Churchman, Glyn Daniels, Peter Garlick, Simon Glyn (Cadeiry, Annwen Hughes, Aled W Jones, Elwyn Jones, Kevin Morris Jones, Linda Morgan, Edgar Wyn Owen, Mike Stevens, Catrin Wager, Gruffydd Williams ac Owain Williams,

SWYDDOGION: Gareth James (Rheolwr Aelodau - Cefnogi a Chraffu) a Lowri Haf Evans (Swyddog Cefnogi Aelodau)

HEFYD YN BRESENNOL:

- a) Mewn perthynas ag eitem 5 ar y rhaglen - Dyfrig Siencyn (Arweinydd y Cyngor), Janet Roberts (Uwch Reolwr Cefnogaeth Gorfforaethol)

Mewn perthynas ag eitem 6 ar y rhaglen – Dafydd Meurig (Aelod Cabinet – Amgylchedd), Dafydd Wyn Williams (Pennaeth Amgylchedd) a Meirion Williams (Uwch Reolwr Trafnidiaeth a Gofal Stryd)

Mewn perthynas ag eitem 7 ar y rhaglen – Dafydd Meurig (Aelod Cabinet – Amgylchedd), Dafydd Wyn Williams (Pennaeth Amgylchedd), Gareth Jones (Uwch Reolwr Cynllunio ac Amgylchedd) a Rhun ap Iwan (Uwch Gyfreithiwr)

Mewn perthynas ag eitem 8 ar y rhaglen – Dafydd Meurig (Aelod Cabinet – Amgylchedd), Dafydd Wyn Williams (Pennaeth Amgylchedd), Gareth Jones (Uwch Reolwr Cynllunio ac Amgylchedd), Nia Haf Davies (Rheolwr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd) a'r Cyngorydd Aled Evans (aelod o'r gweithgor)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cyngorwyr Elwyn Edwards, Berwyn Parry Jones Keith Jones a Gethin Glyn Williams

Cydymdeimlwyd gyda'r Cyngorydd Seimon Glyn oedd wedi colli ei dad yn ddiweddar

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Dim i'w nodi

3. MATERION BRYS

Dim i'w nodi

4. COFNODION

Derbyniwyd cofnodion y cyfarfod diwethaf a gynhaliwyd ar 07.12 2017 fel cofnod cywir o'r cyfarfod.

5. BWRDD GWASANAETHAU CYHOEDDUS – Y CYNLLUN LLESIANT (drafft)

Cyflwynwyd adroddiad gan Arweinydd y Cyngor yn gofyn i Aelodau'r Pwyllgor graffu cynnwys Cynllun Llesiant (drafft) Gwynedd a Môn a chyflwyno unrhyw sylwadau. Eglurwyd bod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ddilyniant o'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol a bod awydd a phenderfyniad i weithredu yn wahanol i'r Bwrdd blaenorol i sicrhau gwahaniaeth. Adroddwyd mai cam cyntaf y broses oedd cyhoeddi cynllun llesiant oedd yn amlinellu sut y bwriedir gwella llesiant trigolion y ddwy Sir. Ategwyd bod cyfnod o dri mis o ymgynghori statudol ar y cynllun oedd yn amlinellu'r egwyddorion yn fras (fyddai yn dod i ben ddiwedd mis Mawrth) ac yn dilyn y cyfnod yma bydd y Bwrdd yn ystyried yr ymatebion cyn llunio Cynllun Llesiant terfynol.

Amlygodd yr Arweinydd, fel aelod o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, ei fod yn edrych ymlaen at greu partneriaethau newydd fyddai yn datblygu prosiectau. Derbyniwyd y gall fod yn ddiwydiant 'creu geiriau', ond yr ewyllys yw gweld canlyniadau drwy ymateb i'r her o weithio mewn dulliau gwahanol. Gyda dyfodiad yr ardaloedd llesiant hyn yn galluogi canolbwyntio o few ardaloedd penodol - adnabod anghenion ardaloedd gwahanol - anelu gwaith i'r manau sydd angen sylw.

Pwysleisiwyd mai un o'r partneriaid yw Cyngor Gwynedd ac mai penderfyniad y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus fydd cynnwys y cynllun terfynol.

Ategwyd bod ymdrech i greu dogfen ddealladwy fyddai yn cynnal sgwrs gyda chymunedau drwy geisio diffinio lles. Anogwyd yr Aelodau i annog pobl i wneud sylwadau ar y ddogfen ymgynghori.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod y ddogfen yn un i'w chroesawu sydd yn adnabod materion a dyheadau dealladwy.
- Anodd yw cyfarch a gweithredu. Er canmol yr hyn sydd angen sylw, dim adnodd i weithredu.
- Methiant nad oedd datrysiadau e.e., elfennau o annog cydweithio, wedi eu cynnwys. Dechrau da, ond angen gosod targedau ac ymgysylltu yn effeithiol.
- Angen cynnig rhesymau i bobl aros yng Ngwynedd
- Y ddogfen yn gosod sylfaen dda ond dim gwerth os nad oes gweithrediad.
- Bydd rhaid newid diwylliant os am weithredu yn effeithiol
- Croesawu gwaith ymchwil cefndirol da sydd yn gosod sylfaen i symud ymlaen
- Derbyn bod angen gosod blaenoriaethau megis yr Iaith Gymraeg, Iechyd a Thlodi, ond angen gweld grymuso cymunedau yn ganolig i bob dim gan ystyried prosiectau fyddai'n arbed arian.
- Gweithredu ar gyflwyniad deddfau Llywodraeth Cymru ond dim adnodd i weithredu.
- Swyddi o safon uchel yn allweddol, ond dim awgrym sut i'w cael. Canolrif cyflog Môn yn uwch na ffigwr Cymru gyfan – sut all Môn, fel Sir gyfochrog, fod gymaint uwch na Gwynedd? Gofynwyd am wybodaeth manwl gan yr Uwch Reolwr Cefnogaeth Gorforaethol.
- Bod yr economi yn hanfodol bwysig.
- Cyllid yn ffactor sydd yn cyfyngu'r gallu i gyflawni - angen ceisio meddwl mewn dulliau gwahanol
- Rhaid blaenoriaethu swyddi gwerth uchel a chyflenwad tai i annog pobl i aros yn lleol
- Awgrym creu Pencampwr Swyddi

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â'r economi, eglurwyd bod y Cyngor wedi adnabod bod cydweithio ar draws y Gogledd yn gweithio, ond o safbwynt adfywio cymunedol, derbyniwyd nad oedd digon o sylw wedi ei roi i'r mater. Cyfeiriwyd at strategaeth y

Gweinidog lle amlygir yr angen am economi sylfaenol a bod swyddi unigol bach yn cynnal cymdeithasau. Er canolbwyntio ar y cynlluniau mawr e.e., Twf, rhaid edrych ar yr ardaloedd gwledig i gynnal yr economi sylfaenol, a chanfod cynlluniau a thargeddu cymorth economaidd.

Cytunwyd bod cyllid yn ffactor sy'n cyfyngu'r hyn sydd eisoes yn uchelgeisiol a'r hyn sydd angen ei gyflawni, ond rhaid ystyried dulliau sydd ddim yn gofyn am arian sylweddol ond yn cael effaith cystal. Gwaith y Bwrdd Gwasanaethau fydd datblygu ffyrdd o weithio yn wahanol.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â phrosiectau Hamdden a dyfodiad Bwrdd Hamdden newydd i Wynedd, nodwyd petai unrhyw brosiect yn ymwneud â hamdden yn cael ei ystyried, y bwriad fydd gwahodd cynrychiolaeth Hamdden i'r trafodaethau i ddatblygu prosiectau fyddai'n berthnasol i'r maes. Y bwriad yw adnabod partneriaid ar gyfer prosiectau unigol.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â phryd fydd y cynllun gweithredu yn cael ei gyflwyno, adroddwyd bod y fersiwn derfynol yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor Llawn ar y 3ydd o Fai 2018. Yn dilyn hynny bydd angen creu amserlen i weithredu. Ategwyd na fyddai dogfen bwrpasol yn cael ei chreu, ond y bwriad fydd cyhoeddi amserlen fesul cynllun.

Nodwyd bod y cynllun yn gam mawr i'r cyfeiriad cywir. Derbyniwyd bod dyletswydd statudol ar y Pwyllgor Craffu i graffu cynnwys y ddogfen fel rhan o'r broses o ddatblygu'r cynllun. Nodwyd dymuniad y Pwyllgor i'r Bwrdd Gwasanaethau raglennu amserlen bendant i'r cynllun a chael eu diweddarau ar hyd y broses drwy dderbyn adroddiadau cynnydd.

Penderfynwyd derbyn yr adroddiad

6. CYDBWYSEDD CYNALIADWYEDD – STATWS AWYR DYWYLL

Cyflwynwyd adroddiad gan Pennaeth yr Adran Amgylchedd yn dilyn cais gan y Pwyllgor Craffu am fwy o wybodaeth ynglŷn â Statws Awyr Dywyll. Adroddwyd ar fanylion cefndirol ynghyd a manteision i ddynodiad ardal o warchodfa awyr dywyll.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod manteision amlwg i'r statws, yn enwedig ei effaith ar yr amgylchedd a byd natur
- Bod newidiadau i oleuadau stryd wedi cael effaith bositif
- Bod angen sicrhau cydbwysedd statws yn erbyn iechyd a diogelwch
- Rhaid rhoi ystyriaeth i bryderon cymunedau lleol
- Wrth ystyried dynodiad awyr dywyll i Lŷn angen gosod cyd-destun
- Ni ddylid defnyddio polisïau i wrthod ceisiadau yng nghyd-destun diogelwch
- Bod angen cynllun rheoli i fesur effaith - awgrym i osod gwaelodlin a mesur yr effaith mae unrhyw newidiadau wedi ei gael ar yr amgylchedd, er enghraifft.

Croesawyd y sylw o ddarparu cynllun rheoli. Mewn ymateb i'r sylwadau ynglŷn â chanfod cydbwysedd statws yn erbyn iechyd a diogelwch nodwyd bod nifer o ystyriaethau ynglŷn â sicrhau statws awyr dywyll. Gyda phob achos yn unigryw, ategwyd bod rhaid cydbwysu a dehongli tystiolaeth ar gyfer pob achos yn ei dro.

Derbyniwyd y wybodaeth

7. CYNLLUN DIRPRWYO CYNLLUNIO

Cyflwynwyd adroddiad gan Bennaeth yr Adran Amgylchedd am y cynllun dirprwyo cynllunio (drafft) newydd oedd yn cynnwys yr addasiadau a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Craffu. Atgoffwyd yr Aelodau bod ymchwiliad craffu i faes cynllunio wedi cael ei gwblhau gan Aelodau o'r Pwyllgor Craffu a bod y cynllun dirprwyo yn un o'r meysydd gafodd ei ymchwilio. Un o argymhellion yr ymchwiliad craffu hwnnw oedd addasu trothwyon y cynllun dirprwyo. Cyfeiriwyd at y cynllun dirprwyo arfaethedig oedd wedi ei gynnwys gyda'r adroddiad ynghyd a'r buddion amlwg ac eang o weithredu'r newidiadau.

Amlygwyd mai un o'r buddion hynny fyddai cyfeirio llai o geisiadau i raglen y Pwyllgor Cynllunio. Ar sail y canran uchel o geisiadau sydd yn cael eu cyfeirio ar hyn o bryd, nodwyd y byddai'r newidiadau yn sicrhau bod y Pwyllgor yn canolbwyntio ar ymdrin â materion sydd o wir ddiddordeb iddynt yn unig. Byddai hyn yn gwneud y defnydd gorau o amser ac arbenigedd aelodau'r Pwyllgor a'r swyddogion perthnasol.

Cydnabuwyd a chefnogwyd fod yr hawl sydd gan yr Aelod Lleol neu ddau aelod arall i alw cais i bwyllgor o dan amgylchiadau penodol, yn parhau fel y sefyllfa bresennol ac ystyriwyd hyn yn dderbyniol.

Gofynnwyd i'r Pwyllgor gadarnhau a chefnogi'r drafft o'r cynllun dirprwyo arfaethedig cyn ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn ar argymhelliad y Swyddog Monitro gan ei fod yn fater cyfansoddiadol.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Nad yw nifer y ceisiadau sydd yn mynd gerbron y Pwyllgor Cynllunio yn ormodol. Pwrpas y Pwyllgor Cynllunio yw gwneud penderfyniadau.
- Hapus gyda'r drefn bresennol – angen cadw at drefn ddemocrataidd
- Derbyn bod y newidiadau yn arbed adnoddau ac amser, ond a yw hyn yn golygu y byddai ceisiadau sydd yn peidio cael eu cyfeirio at bwyllgor yn derbyn llai o sylw
- Angen ystyried natur y gwrthwynebiadau yn hytrach na'r niferoedd
- Dylid ystyried cyflwyno cais i bwyllgor 'fyddai o ddiddordeb' - bod hyn a hyn o ohebiaeth yn golygu 'creu diddordeb' hyd yn oed os mai un rheswm yn unig sydd dros wrthod / caniatáu.
- Derbyn bod gan yr Aelodau Lleol hawl i gyfeirio cais i Bwyllgor - hyn yn fanteisiol ac yn sicrhau'r farn leol. Er hynny, gall greu sefyllfa fregus i Aelodau Lleol os yn agored i gyhuddiadau am eu barn.
- Er mwyn rhoi ystyriaeth i'r sefyllfa hyd yn hyn, gofynnwyd am wybodaeth gan yr Uwch Reolwr Cynllunio am faint o geisiadau a gyfeiriwyd at y Pwyllgor Cynllunio, faint o'r ceisiadau hynny a aeth i apêl a faint o'r apeliadau a lwyddodd.

Mewn ymateb i'r sylwadau nododd yr Uwch Gyfreithiwr bod angen cael cydbwysedd ac nad oedd y newidiadau yn cwestiynu sut mae'r Pwyllgor Cynllunio yn gwneud penderfyniadau. Amlygodd bod gan yr Aelodau rôl allweddol i gyfeirio ceisiadau ymlaen er mwyn sicrhau'r elfen leol. Pwrpas y newidiadau yw sicrhau bod y ceisiadau sydd yn cael eu trafod yn y pwyllgor yn rhai o sylwedd.

Mewn ymateb i'r sylwadau nododd yr Uwch Reolwr Cynllunio bod yr holl faterion wedi cael eu hystyried yn fanwl gan aelodau'r ymchwiliad a bod y newidiadau a gynigwyd eisoes wedi derbyn cymeradwyaeth y Pwyllgor Craffu. Mewn ymateb i bryderon ynglŷn â gohebiaeth nodwyd nad oedd unrhyw resymeg dros 3 neu fwy o ohebiaeth - ystyriaethau cynllunio yn unig oedd yn cael eu cyfarch. Pwysleisiodd y byddai pob gohebiaeth yn cael sylw a bod cyfle yma i gryfhau rôl yr aelod lleol.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â sut y byddai'r newidiadau yn lleihau risg, adroddwyd bod y cyfnod penodol statudol o 8 wythnos i gyflwyno cais yn gosod her o adrodd ac

amserlennu cyflwyno y cais i bwyllgor ar amser priodol. Os na all y gwasanaeth weithredu o fewn yr 8 wythnos bydd y Cyngor yn agored i apêl o ad-dalu ffi i'r ymgeisydd ynghyd a chostau. Nodwyd bod yr apeliadau hyn yn heriol oherwydd pwysau gwaith ac felly yn cael ei ystyried fel risg posib

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chyflwyno gwybodaeth am y newidiadau gydag Aelodau o'r Pwyllgor Cynllunio, amlygwyd bod sesiwn rhannu gwybodaeth wedi ei gynnal Rhagfyr 2017.

Derbyniodd yr Aelod Cabinet bod gwaith y Pwyllgor Cynllunio yn drwm a bod angen sicrhau bod y ceisiadau hynny sydd angen sylw yn cael gwrandawriad teg. Ychwanegodd ei fod yn gweithredu ar argymhelliad yr ymchwiliad.

Penderfynwyd derbyn yr adroddiad, er nad oedd y penderfyniad yn unfrydol.

8. DIWEDDARIAD YMCHWILIAD CRAFFU CYNLLUNIO A'R IAITH GYMRAEG

(Cadeiriwyd yr eitem yma gan Is Gadeirydd y Pwyllgor, y Cynghorydd Mike Stevens, gan fod y Cadeirydd, y Cynghorydd Seimon Glyn yn aelod o'r ymchwiliad).

Croesawyd y Cynghorydd Aled Evans i'r cyfarfod oedd yn aelod o'r ymchwiliad ac yn cynrychioli'r Pwyllgor Iaith)

Cyflwynwyd diweddariad ar yr ymchwiliad craffu i gynllunio a'r iaith Gymraeg gan gadeirydd yr Ymchwiliad, y Cynghorydd Gruffydd Williams. Tynnwyd sylw at y prif ganfyddiadau ac amlygodd y byddai'r canfyddiadau, ynghyd â sylwadau'r Pwyllgor yn cael eu cynnwys mewn adroddiad fydd yn cael ei gyflwyno i'r Panel Polisi Cynllunio ar y Cyd 9.3.18.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod niferoedd siaradwyr Cymraeg Gwynedd yn disgyn ac felly angen gwneud rhywbeth i gynnal hyn
- Rhaid i asesiad iaith fod yn annibynnol ac yn dryloyw. Croesawu hyn fel cam pendant ymlaen
- Awgrym i ystyried 3 annedd mewn datblygiad ar hap yn hytrach na 5
- Bod angen ystyried effaith cronol
- Bod angen gwybodaeth am effaith y datblygiadau

Cymeradwywyd y gwaith hyd yn hyn ynghyd a'r camau nesaf. Ategwyd bod angen i'r wybodaeth fod yn gadarn a bod iaith yn rhan annatod i'r drefn cynllunio yma yng Ngwynedd.

Dechreuodd y cyfarfod am 10:30am a daeth i ben am 12pm